

VRAK – MUSEUM OF WRECKS
ARKEOLOGISK RAPPORT 2021:6

KYRKVIKEN I JÄRLASJÖN

MARINARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 2

L2019:4388 INOM SICKLA-ÖN 40:12
NACKA SOCKEN
NACKA KOMMUN
STOCKHOLMS LÄN

MIKAEL FREDHOLM
OCH HÅKAN ALTROCK

VRAK
MUSEUM OF
WRECKS

en del av STATENS MARITIMA OCH TRANSPORTHISTORISKA MUSEER

VRAK – MUSEUM OF WRECKS
ARKEOLOGISK RAPPORT 2021:6

KYRKVIKEN I JÄRLASJÖN

MARINARKEOLOGISK UTREDNING, ETAPP 2

L2019:4388 INOM SICKLA-ÖN 40:12
NACKA SOCKEN
NACKA KOMMUN
STOCKHOLMS LÄN

MIKAEL FREDHOLM
OCH HÅKAN ALTROCK

VRAK
MUSEUM OF
WRECKS

Vrak – Museum of Wrecks
en del av Statens maritima
och transporthistoriska museer

P.O. Box 27131
SE-102 52 Stockholm
Tel 08 519 549 00

www.vrak.se
www.smtm.se

Statens maritima och transporthistoriska museer är
miljöcertifierade enligt ISO 14001.

2021 VRAK – Museum of Wrecks
Arkeologisk rapport 2021:6

Layout och grafisk form: ETC Kommunikation

Omslagsbild: Bild inifrån fartyglämningen L2019:4388. Foto: Jim Hansson, SMTM, (Digitalt
museum Fo223521).

Tryck: Elanders Sverige AB 2021

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY),
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>.
Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.

INNEHÅLL

Sammanfattning	6
Bakgrund	6
Syfte och metod	6
Tidigare undersökningar	8
Resultat	8
Referenser	12
Tekniska och administrativa uppgifter	13

SAMMANFATTNING

Fartygslämningen L2019:4388 besiktigades 2021-09-07 av dykande arkeologer från Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM). Det är en liten fritidsmotorbåt på 7 x 1,8 meter i trä. SMTM

bedömer att denna fartygslämning inte är äldre än första hälften av 1900-talet. Således bedömer SMTM den inte vara en fornlämning.

BAKGRUND

SMTM utförde år 2019 en arkeologisk utredning etapp 1 i form av en sonarkartering i Järlasjön och Sicklasjön. Då togs 26 sonarindikationer ut (Fredholm 2019). En av dessa sonarindikationer registrerades sedan i Fornsök som fartygslämning L2019:4388.

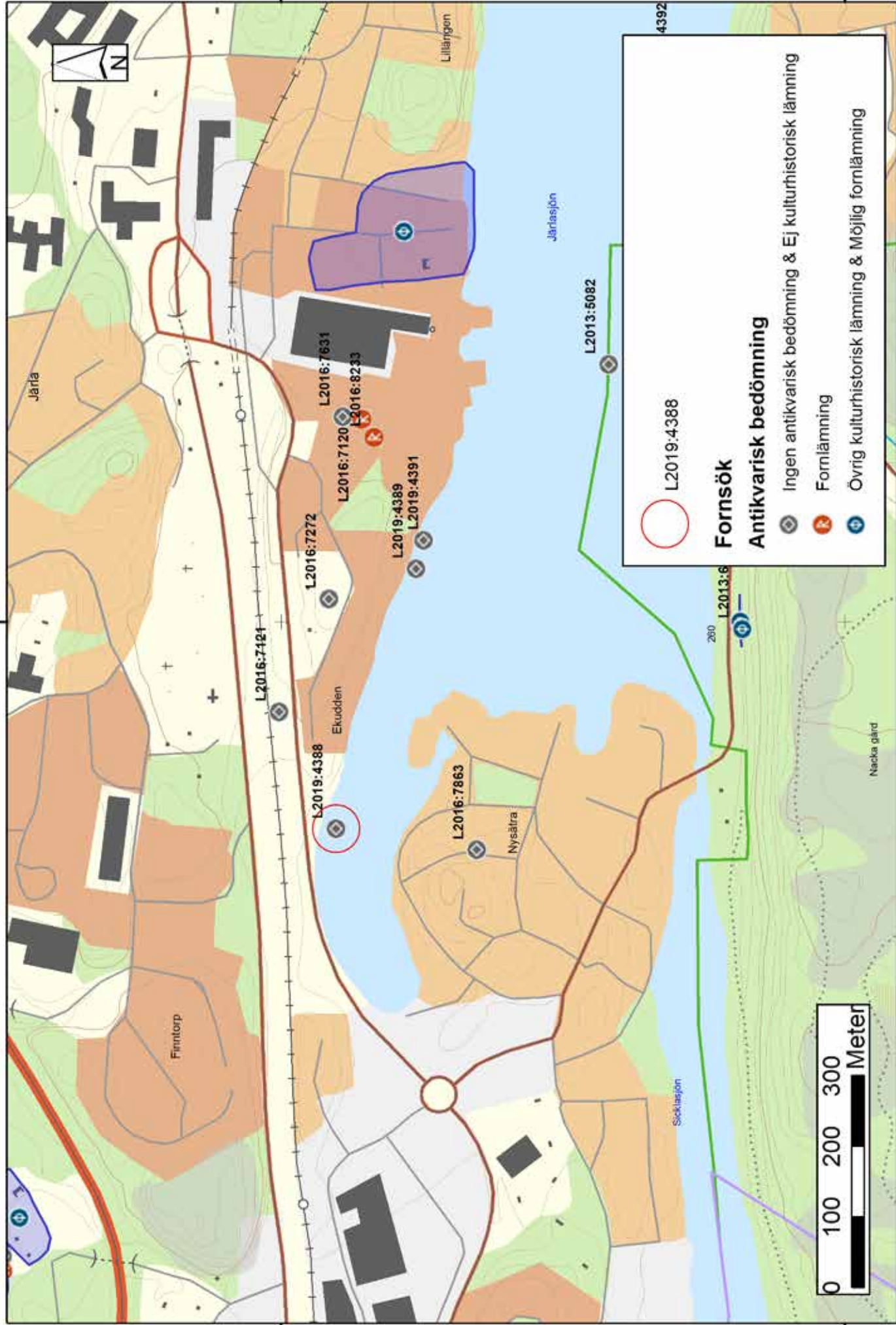
Inför Nacka kommuns anläggande av en dagvattenanläggning vid positionen för ovan nämnda fartygslämning beslutade Länsstyrelsen att SMTM skulle utföra en arkeologisk utredning etapp 2 av L2019:4388.

SYFTE OCH METOD

Syftet med utredningen var att fastställa om fartygslämningen utgjorde fornlämning och i så fall avgränsa densamma.

FIGUR 1. Karta över L2019:4388 i Järlasjön. Utsnitt ur GSD Terrängkartan, Lantmäteriet, licensierad CC0, bearbetat av Håkan Thorén och Mikael Fredholm, SMTM. SWEREF 99TM.

679000

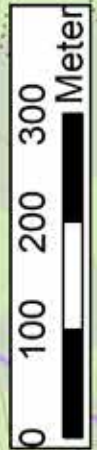
6578400

6577600

Fornsök

Antikvarisk bedömning

- L2019:4388
- ◊ Ingen antikvarisk bedömning & EJ kulturhistorisk lämning
- ⊗ Fornlämning
- ⊕ Övrig kulturhistorisk lämning & Möjlig fornlämning

6578400

6577600

679000

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

Järlasjön avsöktes med sonar av SMTM 2019 under etapp 1, då bland annat fartygslämningen L2019:4388 hittades. Innan dess har inga marinarkeologiska undersökningar skett i Järlasjön (Fredholm 2019).

RESULTAT

Fartygslämningen L2019:4388 besiktigades av dykande marinarkeologer. Det visade sig vara en liten fritidsmotorbåt av trä på 7 meters längd och 1,8 meters bredd. Den ligger på ett vattendjup av omkring 4 meter och sticker upp cirka 1,5 meter över botten.

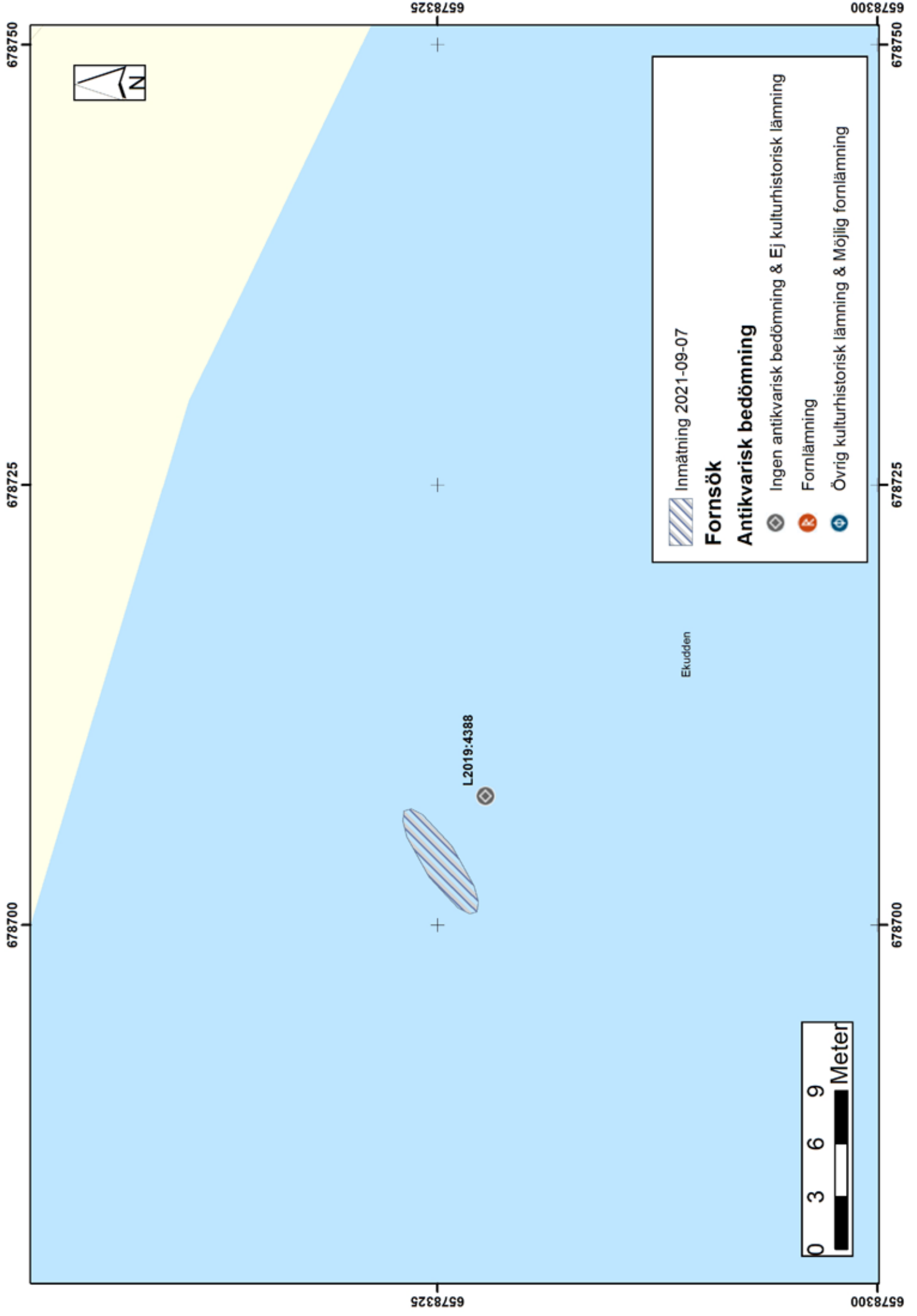
Motorbåten har en platt akterspegel, med genomföringar i metall, troligen avgasrör och/eller kylvattenintag för en inombordsmotor (fig. 3). Fören är rak och spetsig (fig. 4) och det finns ett förligt 2 meter långt däck med två luckor och en ruff under. I mitten finns en sittbrunn och längst i aktern ett litet akterdäck, med rodermekanismen synlig under det delvis trasiga däck.

Möjligtvis är det en mindre båt av "Petterssontyp", då mått och karakteristika stämmer med denna båttyp (Se fig. 5 och 6).

Så kallade Petterssonbåtar är ofta smala båtar och runt 7 meter långa med ruff. De ritades från början av C G Pettersson på 1920-talet. Båttypen blev populär och kopierades av många konstruktörer så det kan ibland vara svårt att avgöra om båten i fråga är en äkta "Petterssonare" (Sjohistoriska.se, Petterssonbåt).

SMTM bedömer att denna fartygslämning inte är äldre än första hälften av 1900-talet. Således bedömer SMTM den inte vara en fornlämning.

FIGUR 2. Detaljkarta över L2019:4388 i Järlasjön. Utbredningen markerad efter inmätning 2021-09-07. Utsnitt ur GSD Terrängkartan, Lantmäteriet, licensierad CC0, bearbetat av Håkan Thorén och Mikael Fredholm, SMTM. SWEREF 99TM.

Inmätning 2021-09-07

Fornsök

Antikvarisk bedömning

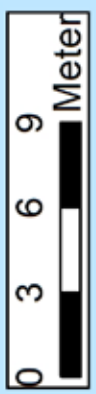
◊ Ingen antikvarisk bedömning & Ej kulturhistorisk lämning

⊕ Fornlämning

⊕ Övrig kulturhistorisk lämning & Möjlig fornlämning

Ekudden

L2019:4388

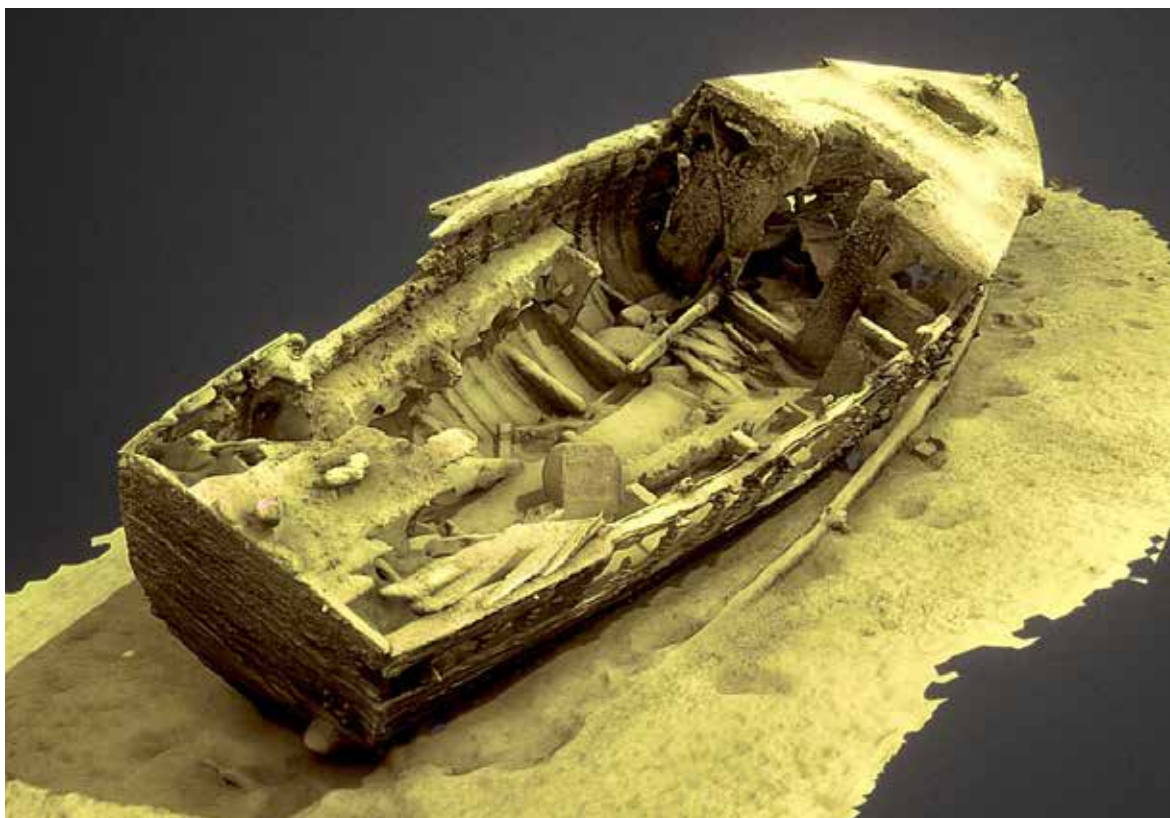
FIGUR. 3. Aktern. Foto: Marco Ali, SMTM, (Digitalt museum Fo223522).

FIGUR. 4. Förstäven. Foto: Marco Ali, SMTM, (Digitalt museum Fo223523).

FIGUR 5. En 3D-modell (fotogrammetri) av L2019:4388 i Järlasjön, sedd från fören och styrbords sida.
Foto och modell: Jim Hansson, SMTM, (Digitalt museum Fo223524).

FIGUR 6. En 3D-modell (fotogrammetri) av L2019:4388 i Järlasjön, sedd från aktern och styrbords sida.
Foto och modell: Jim Hansson, SMTM, (Digitalt museum Fo223525).

REFERENSER

Fredholm, Mikael (2019). *Sonarkartering i Järlasjön och Sicklasjön*. Stockholm: Sjöhistoriska museet.

Sjöhistoriska museet: <https://www.sjohistoriska.se/samlingar/fritidsbatar/pettersonbat>
Nedladdat 2021-09-08.

Fornsök, Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Statens maritima och transporthistoriska museers (SMTM) dnr: 5.3.1-2021-1169
Länsstyrelsens dnr, beslutsdatum: 431-48408-2021, 2021-08-12
Fornreg uppdragsnummer: 202101034
Lämningsnr: L2019:4388
SMTM projektnr: 2081196
SMTM projektledare: Håkan Altrock
Orsak till utredningen: Anläggande av dagvattenanläggning
Uppdragsgivare: Nacka kommun
Undersökningstyp: Arkeologisk utredning
Undersökningstid: 2021-09-07
Plats/Fastighet: Sickla-ön 40:12
Socken: Sickla
Kommun: Nacka
Län: Stockholm
Landskap: Södermanland
Koordinatsystem: SWEREF99TM
Koordinater: N 6578324, E 678703
Vattendjup: 2,5-4 meter

Dokumentationshandlingar:

Rapporten förvaras digitalt på Riksantikvarieämbetets webbplats Forndok.

Digitalt dokumentationsmaterial: Video, stillbildsfotografier och digitala ritningar förvaras digitalt på Statens maritima och transporthistoriska museers servrar.

Samtlig lagring är redundant och backupkopior förvaras på fysiskt skild plats från huvudlagringen. Hårdvaran till lagringen byts ut med 3 till 4 års mellanrum för att upprätthålla feltolerans och rätt lagringskapacitet. Vid den digitala hanteringen av dokumentationsmaterialet och rapportframställningen har följande programvaror använts: Esri ArcMap, Microsoft Word, Photo Shop, Deep View m.fl.

Fotografier: 5 st fotografier arkiveras i databasen PRIMUS på Statens maritima och transporthistoriska museer. Fotonr: Fo 223521DIG- 223525DIG.

GIS/mätdata: arkiveras på Statens maritima och transporthistoriska museers servrar.

Fynd: Inga fynd tillvaratogs.

Deltagarförteckning SMTM

Deltagare i fält: Mikael Fredholm, Jim Hansson, Marco Ali

KYRKVIKEN I JÄRLASJÖN

Fartygslämningen L2019:4388 besiktigades 2021-09-07 av dykande arkeologer från Statens maritima och transporthistoriska museer (SMTM). Det är en liten fritidsmotorbåt på 7 x 1,8 meter i trä. SMTM bedömer att denna fartygslämning inte är äldre än första hälften av 1900-talet. Således bedömer SMTM den inte vara en fornlämning.